

Vergi usulde neler değişiyor?

M. Fatih Köprü

Ekim başında Meclis Başkanlığına sunulan yasa teklifi aynı ayın 26'sında Resmî Gazete'de yayımlanmıştı. 7338 numaralı bu yasayla gelir ve kurumlar vergisinde gerçekleştirilen değişikliklere daha önceki yazımızda değinmiştik. Bu yazımızda ise söz konusu yasanın Vergi Usul Kanunu'ndaki (VUK) değişiklikleri içeren önemli bazı hükümleri üzerinde duracağız.

Gider pusulası

VUK'ta, vergiden muaf esnafa yaptırılan işler veya onlardan satın alınan emtia için gider pusulası düzenlenmesi gerektiğine ilişkin hüküm bulunuyordu. Yeni yasayla bu hükümden 1 Kasım'dan itibaren geçerli olmak üzere bazı değişiklikler yapıldı ve gider pusulasının kullanım alanı genişletilerek, mevzuat fiili duruma yaklaştırılmış oldu. Artık sadece vergiden muaf esnaftan değil, VUK kapsamındaki belgeleri düzenleme zorunluluğu bulunmayanlardan alınan mal ve hizmetler için de gider pusulası düzenlenebilecek.

İkinci olarak gider pusulasının düzenlenmesine ilişkin hükümden bahsedebiliriz. Eskiden yasada bu belgenin düzenlenmesine ilişkin bir süre sınırı yoktu. Artık malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami 7 gün içinde düzenlenmesi gerektiği yasaya eklenmiş oldu. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen gider pusulası hiç düzenlenmemiş sayılacak ve tespiti halinde özel usulsüzlük cezası kesilecek.

Üçüncü olarak da gider pusulası yerine kabul edilen belgelere ilişkin düzenlemeden söz edebiliriz. Buna göre, gider pusulasında bulunması gereken bilgileri ihtiva etmek şartıyla, satıcıya yapılan ödemenin banka, ödeme kuruluşu ve PTT tarafından düzenlenen belgeler (dekont, alındı vb.) ile belgelendirilmesi durumunda, bu belgeler gider pusulası yerine kabul edilecek.

Aynı şekilde belge düzenleme yükümlülüğü bulunmayan kamu kurum ve kuruluşlarının tabi oldukları diğer ilgili mevzuat dahilinde düzenledikleri belgeler de yine gider pusulasında bulunması gereken bilgileri içermek şartıyla gider pusulası yerine geçecek. Bu hallerde mükellefler tarafından ayrıca gider pusulası düzenlenmeyecek.

Şüpheli alacaklar

VUK'ta, ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

- Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar ile
- Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar,

şüpheli alacak sayılmaktaydı.

Yeni yasayla yukarıdaki hükümden yer alan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar için üst sınır belirleniyor. Buna göre yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan 3.000 TL'yi aşmayan alacaklar, dava ve icra yoluna gidilmeksizin şüpheli alacak olarak kabul edilebilecek.

Aynı madde ile ayrıca işletme hesabına göre defter tutan mükelleflerin de bu uygulamadan yararlanması sağlanıyor. Buna göre söz konusu mükellefler şüpheli alacaklarını defterlerinin gider kısmına ve bunlardan sonradan tahsil edilen miktarları ise tahsil edildikleri dönemde defterlerinin gelir kısmına, hangi alacaklara ait olduğunu gösterecek şekilde kaydedecekler.

Günlük amortisman

Kıst amortismanına tabi binek otomobiller hariç olmak üzere, işletme aktifine yeni kaydedilecek amortismanına tabi iktisadi kıymetler için mükelleflere, günlük esasa göre amortisman ayrılabilme imkânı tanınıyor. Bu durumda gün olarak faydalı ömür süresi, Hazine ve Maliye Bakanlığınca yıl olarak tespit ve ilan edilen faydalı ömür sürelerinin 365 ile çarpılması suretiyle hesaplanacak.

Amortisman süresi uzatılabilir

Amortisman süreleri Hazine ve Maliye Bakanlığının 333 sıra numaralı VUK Tebliği ile belirlenmiş durumda. Yeni yasayla mükelleflere bu tebliğdeki faydalı ömür süresinin 2 katını ve 50 yılı aşmamak, her yıl için aynı nispet uygulanması şartıyla, daha uzun faydalı ömürler dikkate alınarak amortisman sürelerini uzatabilme hakkı tanınıyor.

Mükellefler bu tercihlerini iktisadi kıymetin envantere alındığı geçici vergi dönemi sonu itibarıyla kullanacaklar. Bu şekilde belirlenen amortisman süresi ve oranı izleyen dönemlerde değiştirilemeyecek.

Pişmanlık

Pişmanlık uygulamasını kısaca, vergi ziyai cezasını gerektiren fiilleri işleyen mükelleflerin kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber vermesi olarak tanımlayabiliriz. Bu konudaki talebin kabul edilmesi durumunda pişmanlık talebinde bulunan mükellefe vergi ziyai cezası kesilmiyor.

Şartlardan en önemlisi de dilekçe verilmeden önce mükellef nezdinde herhangi bir vergi incelemesine başlanmamış olması veya olayın takdir komisyonuna intikal ettirilmemiş olmasıydı. Bu hüküm kapsamında herhangi bir vergi türünden incelemeye alınmış olan mükellef, diğer vergi türleri için de pişmanlık hükümlerinden yararlanamıyordu.

Yeni yasayla devam etmekte olan vergi incelemesinin ilgili olduğu vergi türünden farklı vergi türü için pişmanlıkla beyanname verilebilmesine olanak sağlanıyor. Buna göre örneğin; özel tüketim vergisi yönünden incelenmekte olan bir mükellef, kurumlar vergisi ile ilgili pişmanlık talepli beyanname verebilecek. Başka bir deyişle mükellefin özel tüketim vergisi açısından incelemede olması kurumlar vergisi açısından pişmanlık hükümlerinden yararlanmasını engellemeyecek.

Usulsüzlük cezaları

Usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları uzlaşma kapsamına girmiyordu. Yeni yasayla 5 bin lirayı aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları uzlaşma kapsamına alındı. Ceza tutarının tespitinde cezayı gerektiren fiil bazında kesilmiş olan toplam ceza tutarı dikkate alınacak.

5 bin lirayı aşmayan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları içinse VUK 376. maddede yer alan yüzde 50'lik indirim oranı yüzde 75'e çıkarıldı. Yani kesilen 5 bin liradan az usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarını 30 gün içinde VUK 376'dan yararlanarak ödemek isteyen mükellefler cezanın sadece yüzde 25'ini ödeyecekler.

Vergi incelemeleri

Vergi incelemelerinin mükellefin işyerinde yapılması esası vardı. İş yerinin inceleme yapmaya müsait olmaması durumunda incelemenin dairede de yapılabileceği belirtiliyordu. Yeni yasayla, genel kural olarak incelemenin dairede yapılması esasına geçildi. Ancak mükellef ve vergi sorumlusunun talep etmesi ve iş yerinin müsait olması halinde inceleme iş yerinde de yapılabilecek.

Vergi incelemeleriyle ilgili bir başka düzenleme de incelemeye başlama tutanağının kaldırılmasıdır. Önceki uygulamada incelemeye başlanmadan önce inceleme elemanı tarafından hazırlanan incelemeye başlama tutanağı karşılıklı olarak imza altına alınıyordu. Onun yerine, incelemenin konusunu içeren bir yazının mükellefe tebliğ edilmesiyle vergi incelemesinin başladığı kabul edilecek. Bu düzenlemeler 2022'nin Temmuz başından itibaren uygulanacak.

YMM rapor ibrazında ek süre ve ceza uygulaması

Yararlanılması yeminli mali müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz şartına bağlanmış bazı konular var. Örneğin kurumlarca gayrimenkul satış kazancına ilişkin istisnadan yararlanabilmesi için (tam tasdik sözleşmesi yoksa) konuya ilişkin yeminli mali müşavir (YMM) tasdik raporunun ibraz edilmesi gerekiyor. Süresinde bu raporun ibraz edilmemesi durumunda tasdike konu haktan yararlanılamıyordu.

Bu konuyla ilgili iki değişiklik söz konusu. İlki, zamanında söz konusu raporların ibraz edilmemesi durumunda mükellef adına özel usulsüzlük cezası kesilmesi. Bu ceza, 50 bin liradan az ve 500 bin liradan fazla olmamak üzere, yararlanılması tasdik raporunun ibraz şartına bağlanan tutarın yüzde 5'i nispetinde kesilecek.

Ayrıca tasdik raporunun zamanında ibraz edilmemesi durumunda mükellefe ek süre verilmesi de yeni yasayla getirilen bir diğer düzenleme. Ek süre 60 gün olacak ve tasdik raporu bu süre içinde de ibraz edilmezse mükellefler tasdike konu haktan yararlanamayacaklar.

Bu yazı Ekonomist dergisinin 28 Kasım 2021 tarihli 2021/24. sayısında yayınlanmıştır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.